

nalašč za to narejenem širokem ognjišču. Kurili so s smrekovimi drvimi. Z velikimi kleščami so prijemale plate, jih pomočili v vodo in jih polagali na pripravljeno sukno, ki je bilo poró lano: otroci so ga z rokami poravnali, zložili na polovico, v vsako gubo v sredo so dali papir, na vrh pa lepenko in na lepenko je prišla vroča pločevina, nanjo pa položča — na to so spet dali pločevino, gor papir in sukno in vse postavili v prešo, ki je bila nameščena v mali hiši in je imela šraub in štango kakor preša za mošt. Na preši so pritiskali, pustili sukno mirovati in spet pritiskali, nakar je ostalo en dan v preši. Pozneje so na tej preši delali mošt. Ko so vzeli sukno iz preše, so ga preravnali in naredili kose po 29—30 vatlov dolge. Prodajali so ga po sejmih v Radovljici, Kranju, na Koroško. Tudi za »lon« so delali za druge in so računali po 30 grošev za vatel.

Uvajanje kupljenega tovarniškega sukna in blaga je pospešilo propadanje ovčereje pod Karavankami in drugod na Gorenjskem. Ta propad pa je uničil polagoma tudi domače tkalstvo in suknarstvo z valjanjem. Velika zamuda in krivda naše etnografije in sorodnih ter gospodarskih panog pa je, da nam z Gorenjskega niso ohranili niti enega opisa teh valjalnic in niti ene slike ali risbe, kaj šele predmeta. Vzporedno s propadanjem te obrti se je tudi naglo spreminjala noša, ki je izgubila vse domače prvine, osnovane na domačih izdelkih.

Zusammenfassung

V. beschreibt die Überlieferungen der Weber, die auch in Kärnten und Oberösterreich arbeiteten, die Verfertigung des Rasches und Tuches, das Weben des mollenen Tuches und das volkstümliche Wälzen, das man nach dem ersten Weltkrieg auf gelassen hat.

PRISPEVEK K ZGODOVINI »MOZIRSKEGA SUKNA«

Franc Hribernik

Na Gornjegrajskem, t. j. v zgornji Savinjski in Zadrečki dolini so izdelovali svoje dni po kmečkih domovih sukno, ki se je imenovalo »mozirsko sukno«. Ime je dobilo po prvem večjem kraju pri vhodu na vzhodni strani zgornje Savinjske doline. Upravičeno ni, ker vse preveč omejuje okoliš suknarstva, saj je bilo razširjeno od Sv. Duha nad Solčavo do Lepe njive pri Mozirju in od Tiroseka nad Gornjim gradom do Dobrovelj pri Mozirju.

Ker je podlaga suknarstva ovčereja, more pregled ovčereje pojasniti tudi obseg suknarstva. Naslednji pregled ovčereje temelji na Krajevnem leksikonu Dravske banovine, srez Gornji grad, 1937, in Schmutzu, Histo-

risch-topogr. Lexikon. Graz, 1822. Iz prvega so vzeti okoliši, a v drugaćnem redu, iz drugega pa število hiš, prebivalcev in ovac.

Okoliš	Hiše	Prebivalci	Ovce	Ovce	
				na hišo	na prebiv.
Sv. Duh	52	166	410	7,9	2,5
Solčava	80	341	546	6,8	1,6
Raduha	36	150	337	9,4	2,2
Strmec	25	103	240	9,6	2,3
Konjski vrh	30	148	258	8,6	1,7
Sv. Primož	72	306	148	2,1	0,5
Planina	40	170	124	3,1	0,7
Ter	80	362	261	3,3	0,7
Poljane	48	216	84	1,8	0,4
Dol-Suha	35	120	20	0,6	0,2
Brezje	45	184	10	0,2	0,1
Radegunda	46	202	107	2,3	0,5
Šmihel	26	170	215	8,5	1,5
Lepa njiva	69	385	54	0,8	0,1
Podveža	25	117	261	11,5	2,2
Podvolovljek	45	151	309	7,2	2,0
Krnica	44	195	339	7,7	1,7
Savina	62	253	147	2,4	0,6
Tirosek	61	296	148	2,4	0,5
Štajngrob	34	161	36	1,1	0,2
Sv. Lenart	45	227	181	4,0	0,8
Sv. Miklavž	45	227	28	0,7	0,1
Sv. Florijan	52	251	22	0,4	0,1
Gornji grad	121	593	5	0,04	0,01
Sv. Jošt	39	203	110	2,8	0,5
Dobrovlje	20	97	31	1,6	0,3

Iz pregleda sledi predvsem, da v ravnem in zmerno vzpetem svetu ovčereje ni bilo, tako ob Savinji niso redili ovac v Lučah, na Ljubnem, v Juvanju, Radmirju, Okonini in drugod. Če primerjamo dva sosedna okoliša, nas preseneti število ovac na hišo in na prebivalca. Okoliš, ki je ves v goratem svetu, izkazuje več ovac, okoliš, ki se razprostira tudi po nižjih vzpetinah in ravninah, pa manj. Lep primer imamo v Radegundi in Šmihelu. Opozoriti je treba tudi na dejstvo, da je v goratem svetu med kmetijami več koč za preužitkarje in stalne dninarje, ki ne gojijo ovac ali vsaj ne večjega števila. Tako se popravi število ovac na večjih kmetijah. Največ ovac je bilo v gorah na levem bregu Savinje. Tu je bilo 2814 ali okroglo 64 % vseh ovac. Občutno manj ovac so redili v gorah na desnem bregu Savinje. Bilo jih je 1056 ali 24 %. Ovčarstvo v gorah na levem in desnem bregu Drete ni bilo skoraj imena vredno. Tam so gojili 363 ali 8 %, tu 196 ali 4 % vseh ovac.

Ker je bila ovčereja podlaga domačemu suknarstvu, stanje ovčereje pa nam je zdaj znano, vemo, kje so izdelovali domače sukno. Na prvem mestu je imenovati gorske okoliše na levem bregu Savinje, potem gorske okoliše na desnem bregu Savinje. Zadrečka dolina se ni toliko uveljavljala. Zato bi bilo primerno govoriti le o »gornjesavinjskem suknu«.